2017-18

ISSN 2321-189X

THE WATCHWORD

VOL. VII, 2018

An Annual Peer Reviewed Multidisciplinary
Journal of ACTA, Jorhat Zone

Editor
Lokesh Boro

Assam College Teachers' Association, Jorhat Zone
Jorhat, Assam, India

 ISSN 2321-189X

THE WATCHWORD VOL. VII, 2018

An Annual Peer Reviewed Multidisciplinary Journal of ACTA, Jorhat Zone, Assam uses blind peer review with regard to Research Articles and Essays. It covers Book review also. This Journal aims at dissemination of research findings and sharing knowledge in teaching fraternity of higher educational institutions as well as society as a whole (Published in Assamese or English).

Publisher : Assam College Teachers' Association, Jorhat Zone, Jorhat, Assam, India; E-mail: actajorhatzone@gmail.com

© : ACTA, Jorhat Zone

Place of Publication: Jorhat, Assam

Advisory Board
Dr. Gautom Kr. Bordoloi
Dr. Ranjit Ranjan Saikia
Dr. Ananta Tamuli

Editorial Board
President
Bipin Bora

Editor
Dr. Lokesh Boro

Asstt. Editor
Swapnajyoti Borah

Members
Dr. Arup Borah
Dr. Sarat Borah
Pankaj Pani Saikia
Dr. Mrinali Kagyung
Dr. Karabi Gogoi
Tufail Zilani
Ajit Borah
Sugandhi Das
Jogesh Changmai

Frequency of Publication:
Annual
ISSN: 2321 – 189X

Rs.: 300/- *(Rupees Three Hundred Only)*

Disclaimer: The opinions expressed in the research articles, essays and book reviews in this Journal are the opinions of the authors. The editorial Board/ Peer Team / Publisher of The **Watchword**, Vol. VII, 2018, ISSN: 2321 – 189X, is no way responsible for the opinion deduced by the authors. In case of plagiarism also responsibility lies solely with the authors.

MEMBERS OF PEER REVIEW BOARD

1. Dr. Nilima Bora, Vice Principal (Retd.), Jorhat College (Amalgamated), Jorhat, Assam
2. Dr. Mridul Bordoloi, Associate Professor, Department of English, Dibrugarh University, Dibrugarh, Assam
3. Dr. Nilratan Roy, Associate Professor, Department of Education, Tezpur University, Tezpur, Assam
4. Dr. Jyotiraj Pathak, Associate Professor, Department of Political Science,Bodoland University, Kokrajhar, Assam
5. Dr. Merry Baruah, Associate Professor, Department of English, Cotton College State University, Guwahati, Assam
6. Dr. Budhindra Nath Saikia, Associate Professor, Department of Physics, Nanda Nath Saikia College, Titabor, Jorhat
7. Dr. Ranjan Bhattacharyya, Associate Professor, Department of Assamese, Devicharan Baruah Girls' College, Jorhat, Assam
8. Dr. Biman Patowari, Associate Professor, Department of Geography, Sonapur College, Sonapur, Kamrup Metro, Assam
9. Dr. Sushmita Priyadarshini, Associate Professor, Department of Economics, Devicharan Baruah Girls' College, Jorhat, Assam
10. Dr. Diganta Phukan, Associate Professor, Department of Sociology, Jorhat College (Amalgmated), Jorhat, Assam
11. Dr. Ratul Mahanta, Assistant Professor, Department of Economics, Gauhati University, Guwahati, Kamrup Metro, Assam
12. Dr. Arup Jyoti Sarma, Assistant Professor, Department of Philosophy, Tripura University- A Central University, Tripura
13. Dr. Nibedita Gogoi, Assistant Professor, Department of Zoology, Kakojan College, Kakojan, Jorhat, Assam
14. Dr. Jayandeep Saikia, Librarian, Dergaon Kamal Dowerah College, Dergaon, Golaghat, Assam

- Socio-Cultural Assimilation of Mising Tribes of Assam: An Overview — *Ranjit Pegu* 113
- Dergaon During the World War II : A Brief Local War History — *Raktimjyoti Hazarika* 120
- Impact of Self-Help Groups on Women's Empowerment: A Study in Sivsagar District of Assam — *Pranab Kumar Saikia* 127
- Marriage: A Shackle on Women in Society with special reference to Indira Goswami's *Dontal Hatir Une Khowa Howdah* — *Pranjal Nath* 132
- Education and Women Empowerment: Its Role and Significance — *Dhananjoy Biswas* 138
- Digitisation of Physical Retail: Opportunities and Challenges — *Munmi Bordoloi* 145

ESSAY ON VARIOUS ISSUES 149-203

- The *Wanchuwa* Festival of the Tiwas of Assam — *Dr Rabindra Bordoloi* 149
- মিচিং ভাষাৰ ব্যাকৰণ আৰু অভিধানৰ ইতিহাস — ড° দীপক কুমাৰ দলে 153
- কলিয়াবৰ মহকুমাৰ মহিলা জনগোষ্ঠীৰ [illegible] [illegible] অসমীয়া ভাষাৰ সমাজ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন — ড° গৌতম বৰা 157
- বিশ্বায়ন আৰু আধুনিকতাৰ প্ৰভাৱত অসমীয়া সমাজ আৰু সংস্কৃতি — ড° নিত্যজ্যোতি দত্ত 163
- ভাৰতৰ ৰাজনীতিৰ মহীৰুহ : অটল বিহাৰী বাজপেয়ী — বিকাশ দত্ত 168
- ত্ৰিপুৰাৰ স্থাপত্য শিল্প: এটি আলোচনা (উজ্জয়ন্ত প্ৰাসাদ, নীৰমহল আৰু ত্ৰিপুৰেশ্বৰী মন্দিৰৰ উল্লিখনসহ) — [illegible] 171

 ISSN 2321-189X

ত্ৰিপুৰাৰ স্থাপত্য শিল্পঃ এটি আলোচনা
(উজ্জয়ন্ত পেলেচ, নীৰমহল আৰু ত্ৰিপুৰেশ্বৰী মন্দিৰৰ উল্লিখনেৰে)

তৰুণ লইং[1]

মানুহৰ ইতিহাসৰ দৰেই স্থাপত্যৰ কলাৰ ইতিহাস প্ৰাচীন হৈ আছে। সভ্যতাৰ বিকাশৰ লগে লগে এটা জাতিৰ স্থাপত্য আৰু ভাস্কৰ্য কলাৰ বিকাশ সাধিত হয়। জাতীয় সভ্যতা বিকাশ নহ'লে স্থাপত্য আৰু ভাস্কৰ্য কলাৰ বিকাশ নঘটে। ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ স্থাপত্য শিল্পৰ লগতে উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ স্থাপত্য শিল্প কলাৰো এক আৰু সুকীয়া বৈশিষ্ট্য আছে। এই ক্ষেত্ৰত উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ ভিতৰতে যোগ্য ল'বলগীয়া স্থাপত্য শিল্প হিচাপে ত্ৰিপুৰাৰ নাম উল্লেখ কৰিব লাগিব। বিশেষকৈ ত্ৰিপুৰাৰ আগৰতলাৰ উজ্জয়ন্ত পেলেচ, উদয়পুৰত থকা ত্ৰিপুৰেশ্বৰী মন্দিৰ আৰু মেলাঘৰৰ অন্তৰ্গত [illegible] থকা নীৰমহল পৰ্যটকৰ আকৰ্ষণৰ অন্যতম কেন্দ্ৰবিন্দু বুলি ক'ব পাৰি।

এনেদৰে উল্লিখিত ত্ৰিপুৰাৰ বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য স্থাপত্য শিল্প কেইটাৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা আগবঢ়াব যত্ন কৰা হ'ল—

১.০ উজ্জয়ন্ত পেলেচ

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল তথা ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰে পৰিপূৰ্ণ উজ্জয়ন্ত পেলেচ ঐতিহ্যত স্থাপত্য কলাৰ এক অনন্য প্ৰতিভূ। আগৰতলাৰ [illegible] প্ৰাসাদটিত পুষ্পশোভিত উদ্যানসমূহ অধিক [illegible] দেখা যায়। ১৯০১ চনত ৰবীন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰৰ [illegible] বন্ধু ৰজা ৰাধাকিশোৰ মাণিক্যৰ দ্বাৰা উজ্জয়ন্ত পেলেচটো নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। উজ্জয়ন্ত প্ৰাসাদ নামেৰে বিশ্বকবি ৰবীন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰেই নামকৰণ কৰিছিল। [illegible] বিশিষ্ট সুন্দৰ গম্বুজবিশিষ্ট এই প্ৰাসাদটিৰ প্ৰতিটো গম্বুজ ৮৬ ফুট উচ্চতাৰে নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। প্ৰাচ্য আৰু পাশ্চাত্য শিল্পশৈলীৰ সমাহাৰত নিৰ্মাণ কৰা উজ্জয়ন্ত প্ৰাসাদ [illegible] ত্ৰিপুৰা ৰাজ্যৰ বিধানসভা হিচাপেও ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। বৰ্তমান ত্ৰিপুৰা চৰকাৰে সংগ্ৰহালয় বা যাদুঘৰ ৰূপে পৰ্যটনৰ কেন্দ্ৰ হিচাপে

১. তৰুণ লইং, সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, যোৰহাট মহাবিদ্যালয়, যোৰহাট
ই-মেইল : tarunloying11@gmail.com

ISSN 2321-1997

ঘোষণা কৰিছে।

২.০ উজ্জয়ন্ত পেলেচৰ ভিতৰত থকা কেইটামান গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য

উজ্জয়ন্ত পেলেচত কেইবাটাও কোঠা ভিন ভিন বিষয়ৰ সমলেৰে আকৰ্ষণ কৰিব পৰাকৈ খুব আটোমটোকাৰী কৰাকৈ ৰখা দেখা যায়। 'ফটো এণ্ড আৰ্ট গেলাৰী'ত ত্ৰিপুৰাৰ সকলোবোৰ জনগোষ্ঠীৰ বিভিন্ন ফটোসমূহ দেখিবলৈ পোৱা যায়। ত্ৰিপুৰাৰ উপৰি উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ (বিশেষকৈ সাতোখন ৰাজ্যৰ) সাংস্কৃতিক, ঐতিহাসিক দিশ প্ৰায়সমূহৰ সংৰক্ষিত ফোটো তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। নাগালেণ্ডৰ বিভিন্ন জনজাতিসকলৰ ফটো সম্বলিত কল, হুৰ্ণ'-জেলীয় নৃত্য, অৰুণাচল প্ৰদেশৰ আকা বা হ্ৰুচ, আপাটানি আদি জনগোষ্ঠীৰ ছবি, আসামৰ বিহু, বড়ো আদি জনগোষ্ঠীৰ ফটো, মিজোৰাম,মেঘালয়, মণিপুৰ আদি ৰাজ্যত থকা বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ সংস্কৃতি উজ্জয়ন্ত পেলেচত কলাকুশলভাৱে দেখিবলৈ পোৱা যায়। শৰাইঘাটৰ যুদ্ধৰ সেনাপতি লাচিত বৰফুকনৰ নাম অমৰ কৰি আহোম যুগৰীয় আহোম সেনানী অধ্যায় ফটো সম্বলিত কলাত সুন্দৰকৈ সজাই কৰি থোৱা দৃশ্যই অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলবাসীৰ শৌৰ্য-বীৰ্যৰ পৰিচয় দাঙি ধৰে।

ত্ৰিপুৰাৰ বিষয়ে অন্যতম উল্লেখযোগ্য বিশেষত্ব হৈছে যে ত্ৰিপুৰা মহাৰাজে নেতিসময়ত মুদ্ৰাৰ প্ৰচলন কৰিছিল। সেই সময়ৰ মুদ্ৰা দুই প্ৰকাৰ আছিল- সাধাৰণ মুদ্ৰা আৰু স্মাৰক মুদ্ৰা। সাধাৰণ মুদ্ৰাবোৰ ৰাজাসকলে উৎসৱতো ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল আৰু স্মাৰক মুদ্ৰাবোৰ ৰাজ্য জয়, তীৰ্থ স্নান আৰু তীৰ্থ দৰ্শন আদি ঘটনাক স্মৰণ কৰি ৰখাৰ বাবে সাধাৰণ কৰা হৈছিল। উজ্জয়ন্ত পেলেচত থকা তথ্য অনুসৰি ৰত্ন মাণিক্যৰ মুদ্ৰাই উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ ভিতৰত প্ৰাচীনতম মুদ্ৰা। ৰত্ন মাণিক্যৰ সময় আছিল ১৪৬৪ ৰ পৰা ১৪৬৭ খ্ৰীষ্টাব্দ। অৱশ্যে আহোম ৰজা চাওলুং চুকাফা বা চুকাফাৰ দিনতো (১২২৮-১২৬৮) মুদ্ৰাৰ প্ৰচলন হৈছিল বুলি জনা যায়; কিন্তু আহোম ৰজাৰ দিনত প্ৰচলিত কোনো মুদ্ৰা এতিয়ালৈকে পোৱা নাই। চুক্লেংমুং বা গড়গঞা ৰজাৰ (১৫৩৯-৫২) ৰ দিনৰ পৰাহে অসমত মুদ্ৰা প্ৰচলন হোৱা দেখিবলৈ পোৱা যায়।

ত্ৰিপুৰা ৰাজ্যসংগ্ৰহালয়ত মুদ্ৰাৰ উপৰিও তাম্ৰলিপি আৰু শিলালিপি ব্যৱহাৰ কৰাৰ বিষয়ে 'উজ্জয়ন্ত পেলেচ'ত উল্লেখ থকা দেখিবলৈ পোৱা যায়। ১৫৭৭ আৰু ১৫৮০ খ্ৰীষ্টাব্দত অমৰ মাণিক্যৰ দিনত ২৪ চেণ্টিমিটাৰ × ২১ চেণ্টিমিটাৰ, ৮ চেণ্টিমিটাৰ × ১৪ চেণ্টিমিটাৰ আকাৰৰ দুখন তাম্ৰলিপি ৰাজপ্ৰাসাদটোত সংৰক্ষিত হৈ আছে। ধন্য মাণিক্যৰ দিনত বাংলা আৰু সংস্কৃত উভয় ভাষাতে লিখা তাম্ৰলিপিবোৰত হিন্দু-মুছলমান উভয়কে ভূমিদান দিয়া কথাই ধৰ্মীয় উদাৰতাৰ সাক্ষ্য বহন কৰিছিল। অনুৰূপে ধন্য মাণিক্য, দেৱ মাণিক্য, কৃষ্ণ মাণিক্য আদি ৰজাৰ দিনত অনেক শিলালিপিও খোদিত কৰা হৈছিল আৰু সেই শিলালিপিবোৰৰ আংশিকভাৱে উজ্জয়ন্ত পেলেচত এতিয়াও সংৰক্ষিত হৈ থকা দেখিবলৈ পোৱা যায়।

'উজ্জয়ন্ত পেলেচ'ত থকা উল্লেখযোগ্য সময় হৈছে ত্ৰিপুৰাৰ মহাৰাজসকলে একাদিক্ৰমে শাসন কৰা সময়ৰ বিৱৰণ সুন্দৰকৈ দাঙি ধৰা হৈছে। উদাহৰণস্বৰূপে—১) ৰত্ন মাণিক্য : ১৪৬৪-১৪৬৭ খ্ৰীষ্টাব্দ, ২) প্ৰতাপ মাণিক্য : ১৪৮৬ খ্ৰীষ্টাব্দ, ৩) ধন্য মাণিক্য : ১৪৯০-১৫১৫ খ্ৰীষ্টাব্দ, ৪) দেৱ মাণিক্য : ১৫২০-১৫৩০ খ্ৰীষ্টাব্দ, ৫) বিজয় মাণিক্য ১৫৩২-১৫৬৩ খ্ৰীষ্টাব্দ, ৬) উদয় মাণিক্য : ১৫৬৭ খ্ৰীষ্টাব্দ, ৭) জয় মাণিক্য ১৫৭৩ খ্ৰীষ্টাব্দ, ৮) অমৰ মাণিক্য ১৫৭৭-১৫৮৬ খ্ৰীষ্টাব্দ, ৯) ৰাজধৰ মাণিক্য : ১৫৮৬ খ্ৰীষ্টাব্দ, ১০) কল্যাণ মাণিক্য : ১৬২৫ খ্ৰীষ্টাব্দ, ১১) ধৰ্ম মাণিক্য : ১৭১৪ খ্ৰীষ্টাব্দ, ১২) ঈশানচন্দ্ৰ মাণিক্য : ১৮৫০-১৮৬২ খ্ৰীষ্টাব্দ, ১৩) বীৰ বিক্ৰম কিশোৰ মাণিক্য : ১৯২৩-১৯৪৭ খ্ৰীষ্টাব্দ। অনুৰূপে ত্ৰিপুৰাৰ

ISSN 2321-189X

গোষ্ঠীসকলৰ বিষয়েও উল্লেখত পোৱাক্ত সুস্পষ্ট লোকৰ বেৰিকীল পোৱা যায়। ত্ৰাসৰ বিকৃত উল্লেখ অৱশ্যে অনুসৰি ত্ৰিপুৰাত প্ৰধানকৈ উনৈশটা জনগোষ্ঠী বাস কৰে। সেইকেইটা হৈছে — ত্ৰিপুৰী, ৰিয়াং, জমাতিয়া, নোৱাতিয়া, হালাম, চাকমা, মগ, মুণ্ডা, ওৰাং, লুচাই, কুকী, চাইমল, লেপচা, গাৰো, চাওতাল, খাচী, উচই, ভূটিয়া আৰু কুকি। উপৰিউক্ত জনগোষ্ঠীসমূহৰ কেইটামানৰ চমু পৰিচয় এনেধৰণৰ —

ক) **ত্ৰিপুৰী :** প্ৰথম শতিকাৰ পৰাই ত্ৰিপুৰীসকলে তিব্বত-মোঙ্গোলয়ড আৰু ইয়াংচিকিয়াং নদীৰ পাৰৰ পৰা আহি ত্ৰিপুৰাত প্ৰৱেশ কৰিছিল। এই ত্ৰিপুৰীসকলক 'দেববৰ্মা' উপাধি দিয়া হয় বুলি জনা কৰিছিল। ত্ৰিপুৰীসকল প্ৰধানকৈ তিনিটা ভাগত বিভক্ত। সেইকেইটা হৈছে - জমাতিয়া, ৰিয়াং আৰু নোৱাতিয়া। 'জমাতিয়া' দুটা শব্দৰ সমষ্টি। 'জমা' মানে হৈছে 'কৰ' আৰু 'তিয়া' মানে হৈছে 'বহন কৰিব নালাগে'। অৰ্থাৎ জমাতিয়াসকল ৰাজনৈতিক আছিল আৰু যুদ্ধলৈ যাব লাগিব আছিল বাবে তেওঁলোকে ৰজাক কৰ দিব নালাগিছিল। জমাতিয়াসকলে গৰিয়া দেৱতাক পূজা কৰিছিল। গৰিয়া দেৱতা হৈছে - শিৱ। গৰিয়া লোকনৃত্য ত্ৰিপুৰীসকলৰ অন্যতম লোকনৃত্য।

খ) **হালাম :** হালামসকল কুকি জনগোষ্ঠীৰ অন্তৰ্ভুক্ত আছিল। ত্ৰিপুৰাত প্ৰৱেশ কৰাৰ সময়ত মহাৰাজে হালাম উপাধি দিছিল। 'হা' মানে পৃথিৱী বা মাটি আৰু 'লাম' মানে পথ। তেওঁলোকে ত্ৰিপুৰাৰ নীতি নিয়ম সুচাৰুৰূপে মানি চলিছিল আৰু সেইবাবে তেওঁলোক মিলচুকি নামেৰেও পৰিচিত। মলচম, ৰাংখল, কলয়, কলাইচে আদি কৰি হালামসকলৰ মুঠ উনৈশটা উপশাখা পোৱা যায়।

গ) **লেপচা :** তিব্বত, দাৰ্জিলিং, অৰুণাচল প্ৰদেশ আদি ঠাইৰ পৰা ৰাজনৈতিক হিচাপে লেপচাসকলক নিয়োগ কৰা হৈছিল। ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি কেৱল মাত্ৰ ১০৪ জন লেপচা জনগোষ্ঠীৰ লোক ত্ৰিপুৰাত বসবাস কৰি আছে।

ঘ) **খাচিয়া :** খাচিয়াসকল ত্ৰিপুৰাৰ উনকোটি, ধৰ্মনগৰ আৰু কাঞ্চনপুৰত বসতি কৰে। ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি ত্ৰিপুৰাত মুঠ ৬৫০ জন খাচিয়া সম্প্ৰদায়ৰ লোক পোৱা যায়। তেওঁলোক প্ৰধানকৈ মেঘালয় ৰাজ্যৰ বাসিন্দা যদিও আৰ্থ-সামাজিক কাৰণবশতঃ ত্ৰিপুৰাত প্ৰৱেশ কৰে।

ঙ) **লুচাই :** মিজোসকলক লুচাই বুলি জনা গৈছিল। কিন্তু লুচাই হৈছে - মিজোসকলৰ এটা Clan বা ফৈদ। ১৮০০ চন মানলৈকে মিজোসকলক লুচাই বুলি জনা গৈছিল। ১৮৬০-৬১ চনত Divide & Rule Policy গ্ৰহণ কৰি বৃটিছে মিজোসকলক নিজৰ দখললৈ আনিছিল। ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি ত্ৰিপুৰাত চাৰি হাজাৰ সাতশ সাতসত্তৰ (৪৭৭৭) লুচাই জনগোষ্ঠীৰ লোক আছে।

চ) **কুকী :** কুকীসকল প্ৰধানকৈ মানমাৰ, মিজোৰাম আদি ঠাইৰ পৰা ১৯৫১ চনত ত্ৰিপুৰাত প্ৰৱেশ কৰিছিল। চোৰিলা, জোতেৰ, খইচেল, অমলাল, খাউলে, বিয়েটে, বাংচা আদি কৰি কুকিসকলৰ মুঠ ২৬ টা উপশাখা পোৱা যায়।

ছ) **চাইমল :** চাইমলসকলে নিজকে 'দেববৰ্মা' বুলি পৰিচয় দিয়ে। ত্ৰিপুৰাৰ ধলাই জিলাত চাইমলসকলে হিন্দু ৰীতি-নীতি গ্ৰহণ কৰি বসতি কৰি আছে। চাইমলসকলে কৃষিকৰ্ম কৰা দেখা যায়। ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি ২২৬ জন চাইমল লোক ত্ৰিপুৰাত বসবাস কৰি আছে।

জ) **উচই :** চিন-তিব্বতীয় ভাষা পৰিয়ালৰ অন্তৰ্গত তিব্বত-বৰ্মী শাখাৰ ত্ৰিপুৰাৰ আন এক জনগোষ্ঠী হৈছে উচইসকল। তেওঁলোক আৰাকান পৰ্বতৰ পৰা আহিছিল। ২০০১ চনৰ উচইসকলৰ জনসংখ্যা আছিল ২১০৩ জন।

ISSN 2321-189X

উল্লেখত সেইদৰে ত্ৰিপুৰাৰ নদ-নদীসমূহৰ বিষয়েও পোৱা যায়। গোমতী নদী, খোৱাই, দেও, হাওৰা, মনু, জুৰি আদিয়েই উল্লেখযোগ্য। সেইদৰে নাগেশ্বৰ ফুল হৈছে— ত্ৰিপুৰাৰ ৰাজ্যিক ফুল।

৩.০ত্ৰিপুৰেশ্বৰী মন্দিৰ

ত্ৰিপুৰাৰ আন এক পৰ্যটনৰ কেন্দ্ৰ হৈছে উদয়পুৰৰ ত্ৰিপুৰেশ্বৰী মন্দিৰ। ত্ৰিপুৰাৰ ৰজা উদয় মাণিক্যৰ নামানুসাৰে নগৰখনৰ নাম উদয়পুৰ হৈছে বুলি জনা যায়। ১৫০১ খ্ৰীষ্টাব্দত ধন্য মাণিক্যই ত্ৰিপুৰেশ্বৰী মন্দিৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। পঞ্চদশ শতিকাৰ শেষভাগত নিৰ্মাণ কাৰ্য আৰম্ভ কৰা এই মন্দিৰ ত্ৰিপুৰাৰ স্থানীয় স্থাপত্য কলাৰ অন্যতম নিদৰ্শন। অনেক পুৰাণত এই মন্দিৰটি পূব ভাৰতৰ ৫১ টা শক্তিপীঠৰ অন্যতম বুলি জনা যায়। আনকি মন্দিৰত পাৰ, ছাগলী, ম'হ আদি বলি বিধান হয়। ত্ৰিপুৰেশ্বৰী মন্দিৰৰ পূৱফালে থকা কল্যাণসাগৰ নামৰ জলাশয়টোও অতি সুন্দৰ। বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ মাছ আৰু কাছয়ে পৰিপূৰ্ণ কল্যাণ সাগৰে পৰ্যটকক যথেষ্টকৈয়ে আকৰ্ষণ কৰে। দীপাৱলীৰ সময়ত চৰকাৰীভাৱে বিশাল মেলা তথা বিভিন্ন সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানৰ আয়োজন কৰা হয় আৰু লক্ষাধিক পুণ্যাৰ্থীৰ সমাগমো মন্দিৰত দেখিবলৈ পোৱা যায়।

৪.০নীৰমহল

ত্ৰিপুৰাৰ পৰ্যটনৰ অন্যতম আন এক আকৰ্ষণ হৈছে ৰুদ্ৰসাগৰ হ্ৰদৰ মাজত অৱস্থিত নীৰমহল। ৰুদ্ৰসাগৰ হ্ৰদৰ আয়তন প্ৰায় ৫.৩ বৰ্গকিলোমিটাৰ। বিশেষকৈ শীতকালত অসংখ্য প্ৰজাতি পক্ষীৰ আগমনে হ্ৰদটিৰ শোভা সুষমা চৰায়। মূল নীৰমহলটোলৈ ৰুদ্ৰসাগৰ হ্ৰদ পাৰ হৈ যাবৰ বাবে হাত নাৱৰ ব্যৱস্থা আছে। ত্ৰিপুৰাৰ শেষ ৰজা বীৰ বিক্ৰম কিশোৰ মাণিক্যই ১৯৩০ চনত গ্ৰীষ্মকালত আৰামি সময়ত শীতল বতাহ ল'বলৈ নীৰমহল নিৰ্মাণ কৰিছিল। এই প্ৰাসাদটি মোগল আৰু হিন্দু স্থাপত্য কলাৰ সমাহাৰৰ যেন এক মেলবন্ধন। উল্লেখযোগ্য যে সমগ্ৰ উত্তৰ-পূব ভাৰতৰে নীৰমহল একমাত্ৰ জলপ্ৰাসাদ। এই জলপ্ৰাসাদে পৰ্যটকক আজি ৰাজকীয় ঐতিহ্য আৰু বৰ্ণময় অতীত শৌৰ্য-বীৰ্যৰ এক ধাৰণা দিয়া দেখা যায়।

প্ৰাসংগিক উৎস

2. A Govt. of Tripura Undertaking, Tripura A place of satiety pub by:-Tripura Tourism Development corporation Ltd. Swetmahal, palace Compound, Agartala
3. Govt. of India (2005). Tripura Cultural synthesis produced for the Ministry of Tourism, New Delhi